

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ:
СУЧАСНІ НАУКОВІ ДИСКУСІЇ**

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

27–28 березня 2020 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

УДК 80(063)
А43

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова організаційного комітету:

Мізецька В.Я. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов професійного спілкування МГУ.

Члени організаційного комітету:

Бардина Н.В. – професор;
Зубов М.І. – професор;
Морозова І.Б. – професор;
Михайлюк Н.П. – доцент;
Савчук А.В. – доцент;
Старостіна О.В. – доцент;
Таланова Л.Г. – доцент;
Шкворченко Н.М. – доцент.

Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 27–28 березня 2020 року. – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2020. – 100 с.

ISBN 978-966-992-054-6

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії», що відбулась у м. Одесі 27–28 березня 2020 року в Міжнародному гуманітарному університеті.

Матеріали конференції можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться сучасним станом та перспективами розвитку філологічної науки.

УДК 80(063)

ISBN 978-966-992-054-6

© Факультет лінгвістики та перекладу
МГУ, 2020

НАПРЯМ 7. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

СИНТАКТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ Г. ГЕССЕ «ГРА В БІСЕР»

Заповловський М. В.

*кандидат філологічних наук, асистент кафедри германського,
загального і порівняльного мовознавства*

Лучик А. Р.

*магістр, факультет іноземних мов
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Сучасна школа українського перекладу ставить перед собою багато завдань, серед яких основним є створення культурологічного містка між двома різними культурами. Як відомо, художній переклад є одним із найактуальніших типів перекладів, адже головним його завданням є передача не лише творчого задуму автора, а й емоційно-експресивної забарвленості тексту оригіналу разом з особливою філософією культурно-етичного світогляду соціуму.

Актуальність пропонованої розвідки обумовлюється важливістю дослідження особливостей перекладу з німецької мови художнього тексту та його специфіки, а також недостатнім дослідженням специфіки україномовного перекладу німецькомовної художньої літератури.

Об'єктом доповіді є труднощі, які виникають при перекладі художнього твору з німецької мови на українську, а предметом – синтактико-стилістичні особливості перекладу роману Г. Гессе «Гра в бісер».

Матеріалом слугували роман Г. Гессе «Гра в бісер» та його переклад українською мовою, виконаний Євгеном Поповичем та Ліною Костенок. В рамках визначення паралелей в порівнянні роману обрано також наукові матеріали, які в повній мірі дозволяють простежити та порівняти специфіку перекладацького новаторства Є. Поповича в рамках української адаптації роману.

Роман «Гра в бісер» був написаний у Швейцарії протягом 1940–1942 років, тобто в нейтральній державі, проте зовсім не нейтральний по відношенню до проблематики мислення європейців. У романі Г. Гессе виконує роль видавця. Сам роман за своїм стилем тяжіє до максимально об'єктивному трактату і являє собою набір блоків з різним психологічним багажем: чергування розповіді, «інтелектуальної вразливості» (цитування листів героя, опису психологічних станів дійової особи в передачі свідків), і розповіді з міркуваннями самого оповідача. Потрібно розуміти, що позиція об'єктивного наглядача в книзі не безумовна: елемент гри з читачем формує її.

Прийом переривання висловлювання у тексті аналізованого твору репрезентовано двома видами. Перший полягає у розриві смислового ланцюга, який об'єднує мовний відрізок в єдине смислове ціле. Такий прийом використовується, перш за все, для відображення психоемоційного стану окремого персонажа. Так, на сторінках твору Г. Гессе читаємо:

«Und dieses Prinzip ist denn auch in langer Tradition so weit verwirklicht worden, daß es heute ungemein schwierig, ja in vielen Fällen vollkommen unmöglich ist, über einzelne Personen, welche dieser Hierarchie in hervorragender Weise gedient haben, biographische und psychologische Einzelheiten aufzufinden; in sehr vielen Fällen lassen sich nicht einmal mehr die Personennamen feststellen» [2, с. 99].

В українському перекладі бачимо наступне: *«І цей принцип так давно вже став традицією, що тепер неймовірно важко, а в багатьох випадках і зовсім неможливо відшукати відомості про життя і вдачу окремих осіб, які мали видатні заслуги перед цією ієрархією; дуже часто немає змоги навіть з'ясувати їхні імена»* [1, с. 103]. Таким чином перекладач підсилює стилістичний ефект, наявний у тексті оригіналу. Цей прийом, на нашу думку, є стилістично виправданим, бо дозволяє адаптувати вищевказані структури до граматичної системи мови перекладу, уникаючи при цьому стилістичних втрат.

Другий тип переривання висловлювання дозволяє створити ефект тасмичності та умовчування. Наприклад: *«Wir billigen und verehren den Gedanken, welcher der Anonymität unsrer Behörden und unsres Geisteslebens zugrunde liegt»* [2, с. 132].

В українському тексті читаємо: «*Ми схвалюємо й шануємо ідею, що лежить в основі анонімності наших Колегій і нашого духовного життя*» [1, с. 137].

Наступною синтактико-стилістичною особливістю досліджуваного роману є використання неповних речень. Такі синтаксичні структури притаманні й усному мовленню, тому їх вживання в контексті аналізованого твору спрямоване на імітацію природного спілкування. Це дозволяє переконати реципієнта у достовірності зображуваних подій.

Таким чином, зроблені спостереження дозволяють зробити наступні висновки:

1) Переклад художнього твору є доволі кропіткою процедурою, оскільки під час його здійснення необхідно враховувати ряд перекладацьких норм, які охоплюють збереження прагматичної цінності перекладу, а також досягнення еквівалентності оригіналу на сюжетно-композиційному та стилістичному рівнях.

2) Виконання вищевказаних завдань передбачає відмову від буквральності у відтворенні лексичних одиниць та синтаксичних конструкцій вихідного тексту, при цьому увага перекладача акцентується на збереженні його емоційно-сміслового навантаження. Для досягнення цієї мети перекладач послуговується синтактико-стилістичним модифікуванням цільового тексту.

Список використаних джерел:

1. Гессе Г. Гра в бісер / Герман Гессе [пер. з нім. Євгена Поповича та Ліни Костенок]. – Київ: Вища школа, 1983. 352 с.
 2. Hesse H. Das Glasperlenspiel / Hermann Hesse. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1971. 615 s.
-